

Lesbrief
Voortgezet Onderwijs

Oh, oh Othello

TG Smeedwerk

Vooraf

Binnenkort bezoekt u met uw leerlingen de voorstelling Oh, oh Othello van Stichting Smeedwerk. Deze voorstelling wordt gespeeld door drie acteurs: Inge Smolders, Andre Dongelmans en Bas Jilesen. Om de toegankelijkheid van de voorstelling te vergroten is er bij de voorstelling educatief lesmateriaal ontwikkeld. Hierdoor zullen de leerlingen beter voorbereid naar de voorstelling gaan. Ook worden er suggesties gegeven om met de leerlingen te reflecteren op de voorstelling.

Smeedwerk

Stichting Smeedwerk is opgericht in 1999. De groep maakt eigentijdse en professionele theaterproducties voor een breed publiek op scholen voor basis- en voortgezet onderwijs, theaters en festivals. De naam Smeedwerk vindt zijn oorsprong in het proces van de smid die vanuit het stugge oermateriaal met bloed, zweet en tranen, een kwaliteitsproduct maakt waar hij trots op is en wat hij graag aan het publiek toont. Deze manier van werken is typerend voor Smeedwerk. Met passie, werklust en het absoluut minimale aan vormgevingsmiddelen creëert Smeedwerk op de vloer nieuw geïmproviseerd spelmateriaal. De acteur als belangrijkste instrument. De voorstellingen van Smeedwerk laten zich kenmerken als innovatief, inventief, ambachtelijk maar ook toegankelijk, geestig en speels.

Inhoud lesbrief

De lesbrief bestaat uit een voorbereidende les en suggesties om met de leerlingen te reflecteren op de voorstelling. In de voorbereidende les wordt het begrip hoge/lage status en het thema Jaloezie/afgunst behandeld. De les bestaat uit een inleiding, een kern en een afsluiting. Wilt u de les verkorten dan kunt u er ook voor kiezen om niet alle opdrachten te behandelen. U kunt dan het beste een aantal opdrachten weglaten die over hoge/lage status gaan. Na deze les bezoekt u de voorstelling. Daarvoor is het van belang om de leerlingen een paar aandachtspunten mee te geven die een handvat zijn voor het reflecteren op de voorstelling. U vindt hierover meer onder het hoofdstuk 'vooraf aan de voorstelling – de voorbereiding'.

Over het kijken

Het is goed de leerlingen helderheid te geven in wat ze kunnen verwachten. De voorstelling wordt gespeeld door drie acteurs met een minimum aan vormgevingsmiddelen. Het is goed om dit vooraf te vertellen. We gaan er van uit dat u de leerlingen heeft voorbereid en de theaterregels mee geeft.

Inhoud voorstelling

Smeedwerk pakt met de voorstelling Oh, oh Othello, een bekende klassieker aan. Het is een bewerking van de tragedie Othello (in het Engels The Tragedy of Othello the Moor of Venice) welke is geschreven in 1603-1604 door de bekende toneelschrijver William Shakespeare. Shakespeare, geboren in 1564, wordt gezien als één van de belangrijkste toneelschrijvers die we ooit hebben gekend.

De thematiek van het 16e-eeuwse verhaal van Othello is van alle tijden. Het verhaal van de legercommandant Othello toont hoe een mens, die constant niet gezien wordt en niet de erkenning krijgt die hij nodig heeft, uit frustratie het leven van anderen doelbewust kapot maakt. Het is een

verhaal over erkenning, over vriendschap en vertrouwen, over gekwetstheid, frustratie, onvrede en wraak.

In de moderne bewerking van Smeedwerk speelt het verhaal zich af op de avond van het grote gala waarop de prijs *Het Gouden Schaap voor de beste acteur van het land* uitgereikt wordt. Othello de Moor, ooit als vluchteling aangekomen, is de ster-acteur en bekendste man van het land en een van de genomineerden. Hij heeft vlak daarvoor zijn grote tegenspeler voor zijn nieuwe film mogen aannemen. Jago, Othello's vriend en acteur, had verwacht deze rol te krijgen, maar in plaats daarvan krijgt hij een miezerig rolletje als figurant. De constante afwijzing treft Jago diep. Kwaad en gekwetst neemt hij zich voor wraak te nemen. Via suggestie, manipulatie en geroddel met hulp van de snelle, sociale media en korte lijntjes met de pers, slingert Jago geheimen, schandalen en leugens de wereld in. Allemaal om de pas getrouwde Othello te doen geloven dat zijn geliefde vrouw Desdemona hem bedriegt met Cassio, zijn nieuwe tegenspeler. Jago's wraak leidt uiteindelijk tot het ontslag en de ondergang van Cassio, het breken van Othello en de - door haarzelf niet geaccepteerde - dood van Desdemona.

Smeedwerk laat zien wat afgunst, jaloezie en liefde met een mens kunnen doen. Hoe jaloezie zich wrekt als het tot in je botten is door gedrongen. Waar liefde staat te springen om aandacht en waar uiteindelijk de leugen wint. Een theaterspel vol leugens, jaloezie, afgunst, liefde en zoete wraak. Een spel waarin vals spelen de hoofdrol heeft. Waarin twijfel en verwarring gezaaid wordt. Je ziet hoe jezelf niet erkend voelen, leidt tot jaloezie en afgunst. En hoe je door die gevoelens een ander kapot kan maken. Het maakt je woest, verdrietig, jaloers en afgunstig. En dan, wat doe je? Neem je wraak of laat je het voor wat het is?

Drie acteurs razen in een 'moordend' tempo door het stuk. Zoals typerend is voor Smeedwerk: met minimale middelen, in een open speelstijl en dicht op het publiek. Op een begrijpelijke manier, teruggebracht naar een voorstelling die je vanaf het begin naar de keel grijpt.

Shakespeare & Othello in vogelvlucht

William Shakespeare is één van de grootste toneelschrijvers uit de zestiende eeuw. Hij wordt geboren op 26 april 1564 in Stratford-upon-Avon (Engeland) en blaast zijn laatste adem uit op 23 april 1616. Shakespeare is zijn familienaam.

Een jongeman uit een kleine provinciestad, één van de 8 kinderen van een welgestelde winkelier (waarvan drie kinderen jong gestorven zijn). In 1568 is Williams vader een korte tijd de burgemeester van Stratford-upon-Avon, Engeland. Tijdens die periode nodigt zijn vader beroepstoneelspelers uit in Guild Hall, om de mensen te vermaken. De geruchten gaan dat de kleine William daar zijn liefde voor het toneel heeft opgedaan.

Hij trouwt in 1582 op 18 jarige leeftijd met Anna Hattaway. William krijgt met haar drie kinderen; Susanna, Judith en zijn zoon Hamnet. Over de figuur William Shakespeare is niet zo veel bekend geworden ondanks de tientallen biografieën die over hem geschreven zijn.

William trekt aan het eind van de jaren tachtig van de zestiende eeuw naar Londen en wordt in een zeer korte tijd niet alleen de grootste toneelschrijver van zijn tijd, maar van alle tijden. Zijn toneelwerk bestaat uit 38 tragedies, historische stukken en komedies die tot op de dag van vandaag gebruikt worden voor theaterbewerkingen, opera's, musicals en films. Enkele van zijn andere bekende toneelstukken zijn *Romeo and Juliet*, *Macbeth*, *Othello*, *King Lear* en een *Midzomernachtsdroom*. Verder schreef hij 154 sonnetten (een sonnet is een gedicht van 14 regels) en een aantal langere gedichten.

Eén van de grote en beroemde tragedies die William Shakespeare ooit tussen 1603 en 1604 geschreven heeft, is het toneelstuk Othello (Othello, the Moor of Venice) . Een tragedie wordt ook wel een treurspel genoemd. En dat is dit toneelstuk zeker. Treurig. Men noemt het ook wel een wraaktragedie. De belangrijkste thema's van deze tragedie zijn liefde, jaloezie, ambitie en wraak, maar bovenal hoe deze menselijke passies de val van een nobel man kunnen veroorzaken. Ondanks dat dit toneelstuk van lang geleden dateert wordt het nog steeds door theatergezelschappen gespeeld. Het is zelfs zo dat veel acteurs het een droom zouden vinden om ooit Othello te mogen spelen. Een wereldberoemd toneelstuk dus.

Inhoud van de tragedie Othello, the moor of Venice van Shakespeare

Generaal Othello en de jonge rijke Desdemona zijn smoorverliefd. Ze trouwen in het geheim want Othello is een outcast (verstotene, buitenstaander). Als Othello zijn rechterhand en vriend Jago passeert bij een officiersbenoeming is het zaadje geplant voor een fatale afloop.

Jago injecteert Othello met het gif van de jaloezie en overtuigt hem ervan dat de nieuwe officier Cassio en Desdemona een affaire hebben

Vooraf aan de voorstelling – de voorbereiding

U vertelt ter voorbereiding dat u met de klas binnenkort naar een theatervoorstelling gaat. Vraag in het kort enkele leerlingen iets te vertellen over een voorstelling die ze ooit hebben gezien of hen is bijgebleven. Waar ging de voorstelling over? Wat voor soort voorstelling was het (toneel, theater met poppen, musical enz)? Waar ging de voorstelling over? Wat vond je van de voorstelling? Hoe zag het toneelbeeld eruit? U kunt alvast iets vragen over de hoeveelheid aan decor of de manier waarop er gespeeld werd in de genoemde voorstellingen. U kunt hier dan later op terugkomen als u iets vertelt over de manier waarop Stichting Smeedwerk zijn voorstellingen maakt. De voorstelling is van Stichting Smeedwerk en heet Oh, oh Othello'. Het is een bewerking van een wereldberoemd toneelstuk van William Shakespeare. Daarover vertelt u op een later moment meer. Vertel de leerlingen dat ze na de voorstelling in de klas nog over de voorstelling mogen napraten. U kunt ze voordat ze naar de voorstelling gaan de volgende aandachtspunten meegeven:

1. Welk moment in de voorstelling is je het meeste bijgebleven en waarom?
2. Welke rol zou jij het liefste willen spelen en waarom?
3. Waar was Jago zo vreselijk gekwetst over?
4. Hoe heeft Jago wraak genomen?
5. Wat vond je van de afloop van het verhaal?

Vertel de leerlingen naar welke voorstelling ze gaan aan de hand van de informatie uit de hierboven geschreven kopjes: 'Shakespeare en Othello in vogelvlucht' en 'inhoud voorstelling'. U vindt bijgevoegd een foto van Shakespeare.

U kunt zelf bepalen hoe uitgebreid u dit doet.

Suggestie: u kunt met de leerlingen eens kijken naar de titel die Smeedwerk aan de voorstelling heeft gegeven Oh, oh Othello. Wat kunnen de leerlingen hieraan aflezen? (u moet hiervoor wel uitleggen wat een tragedie is, je kunt dit namelijk aan de titel al aflezen).

INLEIDING

A. Warming up

Begin met een warming up. Vraag de leerlingen met stevige pas in een ruime kring te lopen. Je vertelt de leerlingen dat je straks nummers gaat roepen. Bij elk nummer hoort een beweging en een kreet. Als je het nummer roept maken de leerlingen allemaal de bijbehorende beweging en kreet. De leerlingen blijven de hele tijd stevig doorlopen in de kring. Nooit stoppen met lopen, anders zakt de energie van de groep als een pudding in elkaar. Telkens geeft u er een nieuw nummer bij. Oefen het nummer steeds even voor u het volgende nummer uitlegt. 1. de leerlingen springen met de armen omhoog in de lucht en roepen YES 2. de leerlingen blijven lopen maar krimpen in elkaar met hun armen gevouwen voor hun buik (alsof ze buikpijn hebben) en roepen AU. 3. de leerlingen stoppen, richten zich naar het midden van de kring, maken een flinke karateschop en roepen TSJAKKA. Als dit goed gaat kun je nog een nummer vier noemen. 4. de leerlingen slaan bij dit nummer op hun voorhoofd (alsof ze iets vergeten zijn), draaien zich om en lopen de andere kant uit (de hele groep verandert dus van looprichting) en roepen OH NEE. Dit nummer verzorgt vaak enige chaos maar werkt ook erg hilarisch.

Bouw de warming up rustig op. Als het goed gaat vertelt u de leerlingen dat wanneer u voor de tweede keer achter elkaar hetzelfde nummer roept, ze de beweging groter en intenser moeten maken en de kreet luider. Soms heeft een groep nog wat aanmoediging nodig.

Het werkt altijd goed om uw eigen stemgeluid, bij het herhalen van dezelfde nummers, ook te versterken. Hoe meer u stapelt en het tempo verhoogt, hoe aanstekelijker het spel werkt. Succes en plezier gegarandeerd.

B. Hoge en lage status boetseren

Vertel de leerlingen dat in de voorstelling Oh oh Othello meerdere personages voorkomen (er wordt zelfs van personage gewisseld door simpele handelingen als het opzetten van een pruik) die t.o.v. elkaar een verschillende status hebben. Zo heeft Othello de steracteur in het begin van de voorstelling nog een hoge status. U kunt de foto van Othello laten zien op het voorblad van dit lesmateriaal. Leg de kinderen het begrip hoge/lage status uit. U kunt dit doen aan de hand van bijlage 1 over de uitleg van hoge/lage status en de bijbehorende kenmerken. Laat eventueel nog wat plaatjes zien van internet met mensen met een hoge status. Vertel ook dat een hoge of lage status niet perse te maken heeft met rangen en standen. Een koning kan een hoge status hebben maar ook een lage. Een zwerver een lage status maar ook een hoge.

Maak nu tweetallen. Het ene kind is een homp klei, het andere kind de kunstenaar. De kunstenaar boetseert het lichaam zo dat er een hoge status ontstaat. Het kunstwerk/de klei laat zich boetseren dus werkt goed mee. Geef daar even de tijd voor en laat de kunstenaars door het lokaal lopen om de andere kunstwerken te bezichtigen. Laat de kinderen bij elk kunstwerk een tip en een top geven (tip: wat kan nog beter en top wat is heel sterk aan het beeld). Wissel nu. De kunstenaar wordt de klei en andersom. Nu wordt er een lage status geboetseerd. Ook nu lopen de kunstenaars weer even rond om de andere kunstwerken te tippen en te toppen.

C. Bewegen en elkaar ontmoeten in hoge/lage status

Zet een aantal stoelen neer in het lokaal en laat iedereen door het lokaal lopen. Op uw teken lopen ze door de ruimte in hoge of lage status. De kinderen kunnen experimenteren door te gaan zitten, te staan en te lopen. Kun je boven op een stoel staan terwijl je toch een lage status hebt en hoe ga je zitten op een stoel in de hoge of lage status. Dit doen ze geheel in hun eigen wereld dus niet in contact met elkaar.

Nu openen ze hun blik naar elkaar en mogen ze elkaar ontmoeten met een zelfgekozen status. Ze geven elkaar de hand en zeggen alleen goedemiddag in een zelf gekozen status. Even kort nabespreken.

Suggestie: u kunt de groep ook in 2 delen. De kijkers/ het publiek en een groep die door het lokaal loopt en hoge en lage status laat zien. U kunt het publiek een kijkopdracht meegeven.

C. Van status wisselen

Je kunt ook van status wisselen. Vertel de leerlingen dat in de voorstelling Othello eerst een hoge status heeft maar uiteindelijk door zijn jaloezie en de streken van Jago een lage status krijgt (laat bijlage 2 zien en heb het er met de kinderen over waarin je het verschil in status bij Othello kan zien). Bij Othello veroorzaakt een situatie een statusverandering. Soms hebben personen ook tegen de ene een hoge status en tegen de andere een lage status. Geef het voorbeeld van de koning (hoge status) die de eerste lakei (lage status) een opdracht geeft. De lakei gaat naar de tweede lakei (die lager in rang is) en geeft in hoge status de opdracht door. De tweede lakei ontvangt deze in lage status en geeft deze weer in hoge status door aan de derde lakei etc.

U kunt dit oefenen aan de hand van de volgende oefening.

U zet een stoel neer en laat de koning (hoge status) erop zitten. U zet naast de koning een rijtje lakeien neer (laat de lakeien ruime afstand tussen elkaar houden). De koning geeft een opdracht (bv haal mijn kroon). De eerste lakei ontvangt in lage status de opdracht en zegt: komt eraan. Dan draait de lakei zich om naar de volgende lakei en geeft in hoge status de opdracht door (haal de troon), die lakei ontvangt de opdracht in lage status met: komt eraan en geeft dit weer door aan de volgende lakei in hoge status enz. U kunt dit tempo steeds meer versnellen. Hilariteit verzekerd.

KERN

In de voorstelling Oh oh Othello heeft Othello de hoge status. Hij is een bekend acteur en genomineerd voor beste acteur van het land, een man vol zelfvertrouwen. Jago is ook acteur en zijn beste vriend. Othello moet een acteur aannemen die een belangrijke rol naast hem gaat spelen. Tot Jago zijn grote verbazing kiest hij een andere acteur en krijgt Jago een zielig figurantenrolletje. Jago krijgt hierdoor een lage status.

A. De opkomst

Vraag een leerling om op te komen in een zelfgekozen status, een plek in de ruimte in te nemen en een houding te kiezen in hoge of lage status. Geef mee dat het uitmaakt welke plek je kiest, welke houding je aanneemt, waar je focus ligt en vertel ze dat je gebruik kunt maken van het begrip hoog/midden/laag (stimuleer de leerlingen om niet de geijkte paden te bewandelen). Vraag dan een andere leerling om op te komen in een tegenovergestelde status en ook een plek in de ruimte te kiezen, focus aan te nemen en een bijpassende houding aan te nemen die iets doet met de andere status in de ruimte. Nu komt er nog een derde leerling bij. Deze neemt ook een hoge status in, zodanig dat er een bondje ontstaat tussen de twee leerlingen met hoge status. Vraag het publiek wat men in het tableau ziet. Wat zou de titel kunnen zijn van dit tableau? Nu mag het tableau even tot leven komen door om de beurt, op het teken van de docent, 1 woord wat in de leerling opkomt te zeggen. Iedereen geeft een woord wat een reactie is op de ander. Het woord mag een aantal keren herhaald worden in verschillende volgordes en mag ook versneld worden. Laat de leerlingen hun gevoel hierin volgen. Let erop dat ze niet door elkaar gaan praten. U kunt de leerlingen kort wat dingen laten uitproberen of vraag aan de leerlingen wat het beeld nog sterker zou kunnen maken.

B. Serie tableaux maken en presenteren

U vertelt de leerlingen dat in de voorstelling Oh Oh Othello er sprake is van een enorme jaloezie/afgunst bij 1 van de hoofdpersonen Jago. Othello is een gevierd acteur (hoge status), zijn vriend Jago (lage status) had gehoopt dat hij een belangrijke rol mocht spelen naast zijn vriend Othello. Tot zijn grote afgrijzen krijgt hij maar een figurantenrol. Dit maakt dat Jago verteert wordt door jaloezie en hierdoor vreselijke afgunst krijgt en wraak wil nemen.

Nu gaan de leerlingen in groepjes een serie van 3 tableau vivants maken (3 a 4 leerlingen per groepje). In het eerste tableau moet het thema VRIENDSCHAP zichtbaar worden (hier is nog sprake van een vreedzame situatie). In het 2e tableau zie je het thema JALOEZIE/AFGUNST terug. Het derde tableau zie je het thema WRAAK terug. De drie tableaux vertellen samen het verhaal van een vriendschap die uitmondt in jaloezie/afgunst en overgaat in wraak. Laat de leerlingen ook het begrip hoge/lage status verwerken in de tableaux. De leerlingen bedenken een titel voor hun serie tableaux. Bijgevoegd (bijlage 3.) vindt u de checklist voor de leerlingen. Hier worden de punten genoemd waar ze op moeten letten. Laat de leerlingen hun tableaux presenteren. U kunt hier een dramatisch muziekje onder zetten om het beeld te versterken. U laat steeds 1 leerling van het groepje dat presenteert de titel van de tableauxerie officieel aankondigen.

Leg het publiek uit dat ze hun ogen moeten sluiten. Steeds wanneer u de muziek laat horen opent het publiek de ogen. Ze kijken naar het beeld. U doet de muziek weer uit en het publiek sluit weer de ogen. Als het publiek de ogen gesloten heeft maakt het groepje snel het nieuwe tableau. En zo verder. Als een viewmaster.

Laat de leerlingen terug geven welk verhaal ze hebben gezien een tip en een top geven over de serie tableaux. Was de titel terug te zien in het verhaal?

AFSLUITING

Om de les luchtig af te sluiten kunt u het spel 'als blikken konden doden' doen. De leerlingen staan in een kring. Ze sluiten hun ogen. U zegt steeds één, twee, drie, JA. Op ja openen de leerlingen hun ogen en kijken ze iemand in de groep direct en strak aan. De leerlingen moeten direct iemand uitkiezen. Veranderen van blik is uit den boze bij dit spel. Als de leerling iemand heeft uitgekozen om aan te kijken en diegene kijkt toevallig ook net terug, dan geven ze allebei een ijsselijke gil en storten ter aarde. Alle overige leerlingen sluiten hun ogen weer, u gaat onverstoord verder en telt hardop één, twee, drie, JA. Zo herhaalt het spel zich steeds. Alle leerlingen die elkaar ontmoeten met hun blik vallen dood op de grond neer. De overigen gaan weer verder. Op het laatst blijft er 1 iemand over. Dit is de gedoodverfde winnaar.

HOGE EN LAGE STATUS

Wat is hoge en lage status?

Status gaat over je positie ten opzichte van de ander. Een lage status kenmerkt zich door een onderdanige positie. En een hoge status kenmerkt zich door een positie in te nemen die zich boven een ander plaatst. Bij een hoge status denk je al snel aan een koning of een directeur en bij een lage status aan een zwerver. Toch kan een koning ook een lage status hebben en een zwerver een hoge. Er zijn duidelijke kenmerken aan iemand met een hoge of lage status.

Kenmerken van een **lage status** zijn bijvoorbeeld:

- jezelf klein maken
- onrustige ademhaling
- onzekere manier van praten
- de ander niet aan durven kijken
- niet stevig op twee benen staan

En signalen van een **hoge status**:

- veel ruimte innemen
- grote gebaren maken
- diep in- en uitademen
- duidelijke, rustige manier van praten
- lang oogcontact

Othello hoge status

Othello lage status

CHECKLIST

Denk bij het maken van het tableau vivant aan de volgende punten.

1. Welk verhaal willen jullie uitbeelden?
2. Wie speelt welke rol?
3. Hoe ga je het verhaal in 3 tableaux verbeelden
(3 tableaux: 1e tableau thema vriendschap, 2e tableau jaloezie/afgunst, 3e tableau wraak)
De 3 tableaux samen vormen een verhaal.
4. Waar gaat iedereen staan/liggen/zitten ten opzichte van elkaar (hoog/midden/laag)
5. Waar kijk je naar?
6. Welke houding neem je aan?
7. Welke status heb je?
8. Welke emotie laat je zien?
9. Welke titel geef je de tableaux?

LET OP: wanneer je vanuit beweging plotseling een houding aanneemt, ziet je beweging er intenser uit. Dus probeer eens vanuit bewegen tot een houding te komen. Als je het vanuit stilstand bedenkt ziet het er vaak onnatuurlijker uit.

Veel plezier!

Informatie en boekingen

00-31-(0)570 - 56 46 81
info@sttproducties.nl
www.sttproducties.nl

TG Smeedwerk

www.smeedwerk.nl